

Čím je naozaj svätá omša?

vdp. Grzegorz Śniadoch

13. decembra 2019 ✚ Cirkev ✚ Liturgia

Je ťažké obsiahnuť tému svätej omše v jednom článku. O nej bolo napísaných nespočetné množstvo kníh a nikoho to neprekvapuje, pretože omša je zdrojom a vrcholom života Cirkvi - je to jej srdce. Svätá omša je obetou Tela a Krvi nášho Pána Ježiša Krista slávenou na našich oltároch nekrvavým spôsobom vo forme chleba a vína ako sprítomnenie kalvárskej obety kríža. Ide o nekrvavé sprítomnenie tej istej obety, pretože ten istý Ježiš Kristus, ktorý sa obetoval na kríži, je obetovaný rukami svojich kňazov.



Zdroj: commons.wikimedia.org

Omša alebo Eucharistia?

Slová svätá omša a Eucharistia neraz používajú ako vzájomne zameniteľné synonymá. Podľa tradičného katolíckeho učenia je však medzi nimi jemný, ale významný rozdiel. Eucharistia je najdôležitejšou sviatosťou, ktorú ustanovil Ježiš Kristus pod spôsobom chleba a vína, v ktorej je Ježiš Kristus, darca milosti, skutočne (*vere*), naozaj (*realiter*) a podstatne (*substantiter*) prítomný.

Aký je rozdiel medzi sviatosťou Eucharistie a obetou? Po prvé, sviatosť sa vykonáva konsekráciou a trvá, zatiaľ čo obeta sa vyčerpáva a končí po dovŕšení aktu obety. Preto svätú Eucharistiu uchovávame s úctou vo svätostánkoch a má význam sviatosti, nie obety. Po druhé, pre tých, ktorí prijímajú Eucharistiu vo forme hostie, sa stáva duchovným pokrmom a žriedlom zásluh a nadprirodzeného úžitku. Obeta zasa umožňuje nielen získavať zásluhy, ale aj prinášať zadostučinenie.

Prečo prinášame obetu svätej omše?

Obetu svätej omše prinášame zo štyroch dôvodov:

- 1) Aby sme Bohu vzdali náležitú poctu a preto sa nazýva **obetou chvály**.
- 2) Aby sme Bohu ďakovali za jeho dobrodenia a preto sa nazýva **obetou vďakývzdania** – eucharistickou obetou.

3) Aby sme Boha uzmierovali a zadostučinili za naše hriechy a tiež pomáhali trpiacim dušiam v očistci a preto sa nazýva **zmiernou obetou**.

4) Aby sme u Boha vyprosili všetky milosti, ktoré potrebujeme, a preto sa nazýva **prosebnou obetou**.

Dnes často možno počuť aj tvrdenie, že podstatným cieľom svätej omše je evanjelizácia. Takáto téza je vážnym omylom, ktorý inštrumentalizuje svätú omšu a robí z nej nástroj. Prvým a hlavným cieľom omše je uctievanie pravého Boha a klaňanie sa Mu a nemožno ho zredukovať na nejaký nástroj, hoci aj privilegovaný, ani v takej dôležitej veci, ako je ohlasovanie evanjelia.

Hoci máme veľa obradov a rítov, ciele každej svätej omše sú rovnaké a vo svojej sviatostnej podstate sa nemôžu od seba líšiť. Spasiteľ nám zanechal iba to, čo je absolútne nevyhnutné na to, aby sviatosť vznikla a ostatné ponechal na Cirkev. Obrady sprevádzajúce transsubstanciáciu sa preto mali slobodne rozvíjať pod vplyvom danej kultúry vychádzajúc z hlbín svätých duší naplnených modlitbou.

Vývoj svätej omše

Aby sme lepšie vysvetlili tento proces formovania a vrstvenia omšovej liturgie po celé stáročia, použime obraz starej katedrály. Katedrála je obvykle najstarším kostolom každej diecézy. V Poľsku je veľa nádherných gotických katedrál, ktoré sa datujú do stredoveku. Keď zostúpime ku kryptám, často tam vidíme pozostatky prvej románskej budovy vkomponované do mocných základov alebo stĺpov nového gotického chrámu.

Románsky štýl využívajúci kamene, prostý a jednoduchý, predchodca vznešenej gotiky, zodpovedá apoštolským časom, keď sa svätá omša slávila jednoduchým a strohým spôsobom odkazujúc na Večeradlo a na Poslednú večeru.

Keď sa pôvodná románska budova ukázala ako nedostatočná a príliš malá, rozvoj kresťanskej kultúry a stavebného umenia umožnil postaviť mohutnú budovu, vysoké okná a klenby, ako aj vysoké veže gotického chrámu. Zvyšky pôvodného románskeho kostola boli včlenené do jeho základov a múrov. Je to doba stredoveku, najdlhšia epocha v dejinách kresťanstva, ktorá mala najväčší vplyv na vývoj a konečnú podobu omšovej liturgie.

Nasledujúce epochy – renesančná, baroková a klasicistická, postupne pribudovali nové kaplnky, ozdobovali oltáre i steny, po čase i vrcholy veží. Preto v starých katedrálach vidíme mnoho prekrývajúcich sa období a štýlov, ktoré prispeli k zvýšeniu nádhery a vznešenosti celej budovy a neustále nám pripomínajú zbožnosť a vieru predchádzajúcich generácií. Niektoré veci boli postupom času prestavané, iné zmenili svoj účel. Hlavným telom je však silný gotický stredoveký blok, na ktorom zanechali svoje stopy jednotlivé epochy a generácie.

Novus Ordo Missae

Podobne vyzeral vývoj obradov svätej omše až do roku 1970. Vtedy na vlne pokoncilových zmien boli zavedené nové obrady svätej omše (*Novus Ordo Missae*). Podľa otcov zhromaždených na Druhom vatikánskom koncile mala liturgická reforma spočívať v očistení liturgie od rôznych pamiatok, ktoré sa nahromadili v priebehu storočí, a použiť naše prirovnanie s katedrálou – aby jej nejakým spôsobom prinavrátila pôvodnú prostotu gotickej architektúry odstránením možno až prehnaných doplnkov neskorších štýlov, ktoré vzájomne ani nekorešpondujú.

Namiesto toho sa však dospelo k rozhodnutiu zbúrať katedrálu s tým, že z výsledných rozvalín postavíme akýsi nový, moderný chrám v tvare, štruktúre a výzdobe, ktoré budú oveľa lepšie a funkčnejšie ako bol ten predchádzajúci. Toto porovnanie sa nám môže zdať dosť drastické, ale tak bola napriek odporu vykonaná reforma, ktorá zmietla takmer celé liturgické dedičstvo dejín kresťanstva a niekedy, žiaľbohu, ničila aj nádherné pamiatky cirkevnej architektúry za účelom „prispôsobenia sa“ požiadavkám novej omše.

Ťažko o tom písať, ale bolo to tak. Kardinál Jozef Ratzinger, neskôr pápež Benedikt XVI., vo svojej autobiografii charakterizoval túto dobu ako obdobie veľkého zmätku. Bol zavedený úplne nový misál, na ktorý ako lektor teológie v Regensburgu hľadel s údivom. Stará budova bola zbúraná a postavila sa ďalšia, hoci z materiálov zo starej stavby.

Reakcia Pavla VI.

Zakázanie misálu, ktorý bol stáročia vypracovávaný počnúc od staroveku, spôsobilo zlom v histórii liturgie a jej následky mohli byť iba tragické. Pápež Pavol VI. v roku 1972 vyslovil pamätný výrok: „Máme dojem, že cez nejakú škáru prenikol do Božieho chrámu satanov dym.“ Kardinál Virgilio Noah, ceremoniár riadiaci liturgické obrady počas pontifikátu Pavla VI., v jednom z rozhovorov uviedol, že pápež Montini klasifikoval ako satana tých kňazov, biskupov a kardinálov, ktorí neuctievali Pána správnym slávením svätej omše – z dôvodu nesprávneho výkladu a nesprávneho uplatňovania smerníc vatikánskeho koncilu.

Hovoril o satanovom dyme, pretože si myslel, že kňazi, ktorí v mene kreativity znetvorili svätú omšu, boli v skutočnosti posadnutí márnivosťou a pýchou Nepriateľa. Satanov dym teda nebol ničím iným ako mentalitou, ktorá chcela pri slávení Eucharistie prekrútiť tradičné liturgické kánony.

Odsudzoval sklony k protagonizmu a delírium všemohúcnosti, ktoré sa prejavovali v pokoncilovej liturgii.

Omša je posvätný obrad, často opakoval, všetko musí byť pripravené a starostlivo preštudované pri dodržiavaní kánonov, pretože nikto nie je pánom omše. Bohužiaľ, po Druhom vatikánskom koncile mnohí tomu nerozumeli, a Pavol VI. preto trpel a považoval tento jav za útok démona. Škoda, že tak málo ľudí počúvalo slová Svätého otca, takže katolícka liturgia na mnohých miestach upadla do chaosu zmien, zneužívania, nedbanlivosti a svojvoľného prispôbovania sa „kreativite“ celebrantov.

Summorum Pontificum - návrat starej omše?

Kňaz Ratzinger, potom biskup, kardinál a napokon pápež, sa na to s bolesťou díval a taktiež a vyjadril, že súčasná kríza Cirkvi pramení z krízy liturgie. **Pretože ak je choré srdce, celé telo slabne.**

Benedikt XVI. nielenže slávil svätú liturgiu s najväčšou starostlivosťou a krásou, ale taktiež sa rozhodol napraviť historickú nespravodlivosť voči tridentskej omši, čím vyhovel prosbe kňazov a veriacich, ktorí roky prosili o jej obnovu a kvôli nej boli neraz šikanovaní.

V roku 2007 vydal apoštolský list vo forme motu proprio Summorum Pontificum, na základe ktorého od sviatku Povýšenia svätého Kríža, v tom istom roku v celej katolíckej Cirkvi je možné sláviť omšu dvoma spôsobmi – starodávnym spôsobom, ako bolo bežné vo všetkých kostoloch a kaplnkách do roku 1970 (mimoriadna forma) a v bežnej forme, t. j. ako je tomu v súčasnosti.

Preto nikoho zvlášť neprekvapuje skutočnosť, že vo viacerých mestách sa človek môže dostať do chrámu, kde sa slávi „stará“ omša – v dôstojnej latinčine, v prekrásnych šatách a s gregoriánskym spevom. Je úžasné,

že po toľkých rokoch chce toľko ľudí a celé rodiny budovať svoju katolícku identitu, živiť sa duchovnosťou prúdiacou spolu so sviatosťnými milosťami z liturgie, ktorá po toľko storočí vytvára a pozdvihuje do výšin celý kresťanský svet.

V jej obradoch a slovách je obsiahnutá teologická hĺbka minulých storočí a precíznosť katolíckych dogiem.

Nasledujme to, čo vedie do večnosti!

Namiesto toho, aby sme šli za tým, čo sa neustále mení a podlieha rozmarom modernosti, sledujme to, čo je večné, čo odolalo moderným barbarom práve preto, že má v sebe trvalú silu najkrajšej kultúry a civilizácie. Kdekoľvek je toto semeno zasiate a polievané, tam rozkvitne nanovo v kňazskej zbožnosti, v rodinách, v povolaniach a v oddanosti. Kňaz Fryderyk Faber, konvertita z 19. storočia, napísal o rímskej omši, že je to tá najkrajšia vec na tejto strane neba. Ona nás vynáša nad zem a nad seba a obklopuje nás oblakom mystickej sladkosti a vznešenosti liturgie; očisťuje nás a očarúva svojím nebeským kúzlom, takže naše zmysly akoby videli, počuli, cítili, zakusovali a dotýkali sa čohosi, čo táto zem nemôže dať.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/cim-je-naozaj-svata-omsa/>